

METODOLOŠKO POJASNILO

Matej Mlakar

CESTNI BLAGOVNI PREVOZ

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Cestni blagovni prevoz, Slovenija, četrtno (PO)
- Cestni blagovni prevoz, Slovenija, letno (PO)

April 2023

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	4
7	POJASNILA.....	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	7
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	7
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	8

1 NAMEN

Namen objave podatkov o cestnem blagovnem prevozu je prikaz četrletnega in letnega gibanja, obsega in strukture cestnega prevoza blaga. Med ključne statistike tega področja sodijo podatki o količini prepeljanega blaga, številu opravljenih tonskih kilometrov ter vozniških kilometrov v notranjem in mednarodnem prevozu, po vrsti poslovnega subjekta (pravna ali fizična oseba) in vrsti prevoza (javni prevoz, prevoz za lastne potrebe).

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- Uredba (EU) št. 70/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. Januarja 2012 o statističnih poročilih v zvezi s cestnim prevozom blaga (CELEX: 32012R0070).

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je tovorno motorno vozilo z vsaj dvema tonama nosilnosti, registrirano v Republiki Sloveniji, in sicer v tednu, ki je določen za opazovanje. Vozilo je v lasti, najemu ali upravljanju pri poslovnem subjektu (pravna ali fizična oseba) in sicer ne glede na to, ali vozilo uporablja za javni prevoz ali za prevoz za lastne potrebe.

Prepeljano blago s tovornimi motornimi vozili proučujemo glede na maso, vrsto in obliko tovora (oz. pakiranja), naravo tovora (ali spada med nevarne snovi), prevožene kilometre (polne in prazne) in vrsto prevoza.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja je tovorno motorno vozilo z vsaj dvema tonama nosilnosti, registrirano v Republiki Sloveniji, in sicer v tednu, ki je določen za opazovanje. Vozilo je v lasti, najemu ali upravljanju pri poslovnem subjektu (pravna ali fizična oseba) in sicer ne glede na to, ali vozilo uporablja za javni prevoz ali za prevoz za lastne potrebe.

Raziskovanje Cestni blagovni prevoz je vzorčno, in sicer poteka na slučajnem vzorcu; v raziskovanje niso vključena vsa v Sloveniji registrirana cestna tovorna motorna vozila, temveč vzorec teh vozil, ki predstavlja vsa taka vozila v Sloveniji. V letu 2021 smo imeli v okviru okoli 22.000 vozil na četrletje, v slučajnem vzorcu pa okoli 2.090 vozil. Dobljene podatke preračunamo na celotno populacijo tovornih vozil, registriranih v Republiki Sloveniji, in objavimo ocene.

O cestnem blagovnem prevozu (javnem in za lastne potrebe) nam od leta 2001 redno poročajo poslovni subjekti (pravne in fizične osebe), ki imajo v lasti, najemu ali upravljanju registrirana tovorna motorna vozila z vsaj dvema tonama nosilnosti. Osnova za izdelavo četrtletnega vzorca je Matični register vozil in listin (MRVL), ki ga vodi ministrstvo pristojno za promet. Dobljene podatke primerjamo s podatki iz Poslovnega registra Slovenije in jim dodelimo šifro dejavnosti (po SKD) ter jih vzorčimo glede na tip lastnine (pravne in fizične osebe) in glede na nosilnost (ločimo tri razrede tovornih avtomobilov in specialnih tovornih vozil ter vlačilce – skupaj štiri razrede).

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo četrtletno.

Podatke o »Cestnem blagovnem prevozu« (TR-CES-B/T) zbiramo s tiskanim vprašalnikom (samoizpolnjevanje). Vir podatkov so potni nalogi in druga lastna dokumentacija prevoznikov o prepeljanem blagu.

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Transport je gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s prevozom materialnih dobrin in ljudi.

Cestni prevoz je kakršno koli premikanje blaga in/ali potnikov, ki uporabljajo cestna vozila na določeni cestni mreži.

Tonski kilometer (tkm) je merska enota prevoza blaga; predstavlja prevoz ene tone blaga po cesti na razdalji enega kilometra.

Javni prevoz (prevoz za najem ali plačilo) je prevoz v komercialne namene, za katerega se relacija, cena prevoza in drugi prevozniki pogoji določijo s pogodbo med prevoznikom in naročnikom prevoza.

Prevoz za lastne potrebe je prevoz, ki ga fizična ali pravna oseba opravlja pri izvajanju svoje dejavnosti oziroma nalog s svojega delovnega področja in ni opravljen za najem ali plačilo.

Tovorno cestno motorno vozilo je vsako posamezno cestno motorno vozilo, ki je namenjeno za prevoz blaga (tovornjak), ali kombinacija cestnih vozil, oblikovanih za prevoz blaga (npr. tovornjak s priklopnikom oz. priklopniki ali cestni vlačilec s polpriklopnikom in s priklopnikom ali brez njiju).

Tovornjak je neupogljivo cestno motorno vozilo, namenjeno samo ali večinoma za prevoz blaga.

Vlačilec je cestno motorno vozilo, ki je namenjeno samo ali pretežno za vleko drugih cestnih vozil, ki nimajo svoje lastne pogonske sile (večinoma polpriklopnikov).

Vrsta karoserije tovornega cestnega vozila pomeni razvrstitev tovornih cestnih vozil po vrsti nadgradnje (zgornjega dela vozila).

Nosilnost je razlika med največjo dovoljeno maso vozila in maso praznega vozila.

Starost cestnega vozila je časovno obdobje od leta izdelave cestnega vozila.

Notranji prevoz blaga je prevoz blaga med dvema krajema (krajem nalaganja in krajem razlaganja), ki se nahajata v isti državi (Sloveniji). Lahko zajema tudi tranzit skozi drugo državo.

Mednarodni prevoz - blago naloženo v Sloveniji je prevoz blaga med dvema krajema, pri katerem je kraj nalaganja v državi, ki poroča (Slovenija), kraj razlaganja pa v drugi državi.

Mednarodni prevoz - blago razloženo v Sloveniji je prevoz blaga med dvema krajema, pri katerem je kraj nalaganja v drugi državi, kraj razlaganja pa v državi, ki poroča (Slovenija).

Mednarodni prevoz blaga po tujini je prevoz blaga med dvema krajema, pri katerem sta kraj nalaganja in kraj razlaganja v različnih državah, vendar ni nobeden v državi, ki poroča (Sloveniji);

Kabotaža je mednarodni prevoz blaga po tujini, pri katerem sta kraj nalaganja in tudi kraj razlaganja v isti državi.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatke objavljamo:

- po statističnih regijah, pri čemer uporabljamo teritorialni šifrant na ravni NUTS 3 (EU raven, Slovenija po statističnih regijah);
- po vrstah blaga, ki se prevažajo po cesti (NST_2007);
- po vrstah nevarnega blaga, ki se prevažajo po cesti (TR_ADR - Nevarne snovi);
- po dejavnosti (SKD).

Več informacij o teh klasifikacijah je na voljo na povezavi:

<https://www.stat.si/StatWeb/Methods/Classifications>

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili z uporabo ustreznih sistematskih in individualnih popravkov.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem izboljšujemo reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju, tako da so uteženi podatki čim bolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Postopek uteževanja je bil določen glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

DESEZONIRANJE

Postopkov desezoniranja podatkov nismo uporabili.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali pa take ocene sploh ne objavimo.

V tabelah, kjer so ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljivk, ocenjena povprečja (zveznih) spremenljivk ali ocenjena razmerja populacijskih vsot (zveznih), so omejitve pri objavi določene glede na relativno standardno napako oziroma koeficient variacije (CV). V teh primerih velja:

Če je koeficient variacije (CV) ocene

- 10 % ali manj ($CV \leq 10 \%$), je ocena dovolj natančna, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10 \% < CV \leq 30 \%$), je ocena manj natančna, zato se označi s črko M;

- večji od 30 % (CV > 30 %), je ocena premalo natančna za objavo, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Pri objavljenih podatkih se nekateri seštevki zaradi zaokroževanja ne ujemajo.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

Četrtno:

- Podatkovna baza SiStat: [Transport](#) – Cestni transport – Cestni blagovni prevoz. Objavljajo se absolutni podatki.

Letno:

- Podatkovna baza SiStat: [Transport](#) – Cestni transport – Cestni blagovni prevoz. Objavljajo se absolutni podatki (SKD, NUTS-3, TR_ADR - Nevarne snovi).
- Prva objava (transport, cestni transport): »Cestni blagovni prevoz, Slovenija, četrtno«.
- Prva objava (transport): »Transport, Slovenija, mesečno«.
- Prva objava (transport, cestni transport): »Cestni blagovni prevoz, Slovenija, letno«.
- [Statøpis](#)
- Eurostat, Statistični urad Evropske unije
- Organizacija združenih narodov (UNACE)
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Pred letom 1992 so o javnem prevozu blaga po cestah poročala podjetja, registrirana v dejavnosti cestni blagovni prevoz, ki so dosegla določen prag vrednosti prihodkov in števila zaposlenih. O cestnem prevozu za lastne potrebe so poročala podjetja, registrirana v preostalih dejavnostih, ki so imela v lasti vsaj

eno tovorno vozilo z nosilnostjo nad eno tono. Prevoz, ki so ga opravile fizične osebe (na primer samostojni avtoprevozniki), pred tem letom ni bil zajet v raziskovanje. V 4. četrtletju 2012 smo spremenili vir podatka o poslovnem subjektu (fizična ali pravna oseba). Do 4. četrtletja 2012 smo podatek prevzemali iz Matičnega registra vozil in listin (MRVL), od 4. četrtletja 2012 pa podatek prevzemamo iz Poslovnega registra Slovenije. Letne podatke o cestnem blagovnem prevozu za obdobje 1992–2000 smo ocenili na podlagi prejšnjega raziskovanja cestnega prevoza blaga, poskusnih projektov, izvedenih v letih 1999 in 2000, tekočega raziskovanja cestnega blagovnega prevoza, podatkov o prehajanju tovornih vozil čez državno mejo, rezultatov štetja prometa in podatkov o poslovnih subjektih, ki se ukvarjajo s cestnim blagovnim prevozom.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Cestni blagovni prevoz (TR-CES-B/T)

področje: Transport, podpodročje: Cestni transport